

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Vaikutuksia on katsottu pääosin palvelujen järjestäjien näkökulmasta, mutta ei palvelujen käyttäjien. Vaikka säästöt sinänsä voivat olla perusteltuja, tulisi tarkasti arvioida miten säästöjen kohteet vaikuttavat eri väestöryhmien ja yksilöiden asemaan. Hallituksen esitys sisältää erilaisia riskejä, jotka toteutuessaan vähentävät saavutettavia kustannushyötyjä. Esimerkiksi toisaalta koulutetun ja toisaalta luku- ja kirjoitustaidottomana Suomeen saapuneen kielen oppiminen vaatii todennäköisesti erilaista kotoutumisaikaa. Kolmen vuoden enimmäisaika kotoutumiseen on tarjonnut tässä mahdollisuuden yksilölliseen joustoon, jota kahden vuoden aika tarjoaa selkeästi vähemmän. Riskinä on se, että entistä harvempi saa mahdollisuuden oppia riittävän suomen- tai ruotsinkielen, mikä vaikuttaa myös jatkokouluttautumisen ja työllistymisen mahdollisuuksiin.

Kotoutumisaika turvaa kielenoppimista sekä yhteiskuntaan orientoitumista, ja tukiajan leikkaaminen todennäköisesti vain heikentää kotoutumista. Kotoutumisaika voi joustaa yksilöllisten tarpeiden mukaan, mutta olennaista olisi varmistaa riittävä suomen tai ruotsin kielen taito maahan muuttaneelle (esim. A2.2) hallinnollisen kotouttamisprosessin pituudesta riippumatta.

Esitetty laskennallisen korvauksajan muutos saattaa myös heikentää kuntien ja/tai hyvinvointialueiden sitoutumista kansainvälistä suojelua saavien vastaanottoon ja tarkoituksenmukaisten palveluiden tarjontaan ja edelleen kehittämiseen.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Omatoimisuus sinänsä on kannatettavaa ja osa eri toimijoiden tavoitteita, mutta sen ei tulisi tapahtua liian rajusti. Mahdollinen muutos edellyttää monikielistä ja -kanavaista tiedottamista. Myönteisenä voidaan pitää sitä, että maksun perimistä on ehdotuksen mukaan arvioitava yksilöllisesti sekä käyttämättä jättämisen syyn että maksun perimisen kohtuullisuuden mukaan.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Ikärajan laskemisen vaikutuksia on vaikea arvioida, sillä lastensuojelun jälkihuoltoa ja lapsena ilman huoltajaa maahan tulleiden aikuistumisen tukea (kotoutumislaki, 27 §) nähtiin tarpeelliseksi pidentää 25 ikävuoteen viime hallituskaudella, eikä tietoa edellisen muutoksen vaikutuksista ole ehditty arvioida. Tiedossa kuitenkin on, että lapsena ilman huoltajaa maahan tulleet nuoret aikuiset ovat erityisen haavoittuva ryhmä. Myös perheenyhdistämisen toteutuminen heidän kohdallaan ei aina toteudu, tai prosessi saattaa viedä huomattavan pitkän ajan. Tämän vuoksi on tärkeää mahdollistaa yksilöllinen arviointi lastensuojelun jälkihuollon ja aikuistumisen tuen tarpeesta aina 25 ikävuoteen saakka.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

-

Muut huomiot

-

Pellander Saara

Siirtolaisuusinstituuttisäätiö - Lausunnon valmistelijat Pekka Kettunen, Sari Vanhanen, Erna Bodström ja Mika Raunio.